

POHLEDY NA VÝVOJ PŘÍSTUPU K BEZPEČNOSTI NA ŠKOLÁCH A VZDĚLÁVÁNÍ V BEZPEČNOSTNÍ PROBLEMATICE

 Miroslava Kovaříková

Technická univerzita v Liberci,
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Katedra pedagogiky a psychologie,
Studentská 1402/2, 461 17 Liberec 1, Česká republika

e-mail: miroslava.kovarikova@tul.cz

Abstrakt

Přehledová studie analyzuje a shrnuje teoretické přístupy k otázce zajištění bezpečnosti na školách a vzdělávání v bezpečnostní problematice. Zvolena byla přehledová studie, která představuje dosavadní pohledy a přístupy k bezpečnostní problematice ve školách, jejich silné i slabé stránky. Využito bylo metod kvalitativní obsahové analýzy a komparace vybraných textů. Pro interpretaci výsledků bylo použito integrující kategorizace a vytvoření čtyř základních teoretických přístupů k bezpečnosti na školách. Diskutovány jsou dosavadní teoretické přístupy a vývojové trendy v dané problematice. Pohled na vymezení problému bezpečné školy je ovlivněn nejenom v čase, historicky, ale i aktuální bezpečnostní situací, sdílenou kulturní normou a lze ji proto nahlížet i jako sociální konstrukt.

Keywords

Safe school; Safety issues; Theoretical approaches.

Úvod

Téma bezpečnosti na školách se pravidelně dostává do centra pozornosti veřejnosti po případových událostech šikany, školního násilí, aktivního střelce ve škole, kterým média věnují krátkodobě velkou pozornost. Hledání optimálního přístupu k zajištění bezpečné školy¹, tj. školy, která svým prostředím zajišťuje fyzickou, psychickou i sociální bezpečnost všech žáků a zaměstnanců (MŠMT, 2024), je ovlivněno aktuální bezpečnostní situací, historickými a kulturními vlivy, ale lze na ni nahlížet i jako na sociální konstrukt (Furedi, 2023; Bauman, 2022). V zahraniční literatuře je bezpečná škola definována jako „škola (místo) bez újmy a nebezpečí“ (Mayer & Jimerson, 2019, s. 24).

Pojem nebezpečí představuje objektivní perspektivu bezpečné školy, stav, ve kterém je eliminováno nebezpečí a újma-stav subjektivní perspektivy. Bezpečnost školy má vždy objektivní a subjektivní perspektivu (Benbenishty & Astor, 2005; Sladký & Brečka, 2022).

Počátky diskuze o bezpečné škole se odvíjejí od počátků sledování výskytu školního násilí a šikany jako zvláštního druhu násilí, tedy ohrožení plynoucí z vnitřního prostředí a ohrožení z vnějšího prostředí jako jsou úmyslné útoky na školy, havárie, přírodní katastrofy. Problematika ohrožení přírodního původu a havárií v textu samostatně řešena není.

¹ Pojem *bezpečná škola* je používán v dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Pojem vystihuje charakteristiku bezpečné školy a je používán jako naplnění vize MŠMT v oblasti bezpečnosti na školách.

Přehledová studie shrnuje teoretické přístupy k uchopení zajištění bezpečnosti na školách na základě analýzy dostupných zdrojů, domácích a zahraničních monografií a výzkumných studií z oblasti bezpečné školy (Mareš, 2013). V České republice je k dispozici výzkumná studie (MŠMT, 2021), která je zaměřena pouze na dílčí část problematiky bezpečí na školách, konkrétně na bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. Tato studie referuje o šetřeních České školní inspekce v dané problematice. Dále jsou k dispozici originální výzkumné studie (Brečka, 2024; Vegrichtová et al., 2022) na dílčí problémy bezpečnosti na školách. Nicméně, přehledová studie s využitím domácích a zahraničních autorů v České republice doposud nebyla k dispozici a předkládaný přehled se snaží tuto mezeru zaplnit.

Pro analýzu zahraničních zdrojů literatury zkoumané oblasti je třeba vysvětlit terminologické odlišnosti. Pojem bezpečnost je jako obecný pojem používám v řadě oborů. V technických oborech a pojišťovnictví je důležitá odlišnost pojmu bezpečí ve smyslu ochrany před úmyslným zaviněním, kdy je používán termín z anglického jazyka *security* (ve smyslu zabezpečení) a termín *safety* (ve smyslu bezpečnost) ochrany před neúmyslným zaviněním. Ve francouzském jazyce se setkáváme s pojmy *sécurité* a *sûreté* ve smyslu bezpečnost. Tato distinkce se v českém jazyce nevyskytuje. V zahraniční literatuře je pro školní prostředí používán termín *school safety* pro školní bezpečnost a *school security*, který je do českého jazyka také překládán jako školní bezpečnost. Termín *school safety* je využíván ve smyslu možného ohrožení jedince nedbalostí, předpokládá náhodné, neintencionální ohrožení, selhání lidského faktoru (Mayer & Jimerson, 2019; Hanáková & Urbanovská 2023). Termín *school security* je používán v bezpečnostních studiích, které se zaměřují na ochranu před úmyslným narušením bezpečí, ozbrojený útok ve školách, školní násilí, šikana, kybernetické útoky apod.

V textu je pracováno se zdroji, které pracují s oběma přístupy k narušení školního bezpečí (úmyslné a neúmyslné), ale i se zdroji, které se zaměřují jen na jeden z vybraných přístupů s důrazem na práce publikované v posledních pěti letech. Pokud jsou citovány starší práce, jedná se o zásadní monografie řešené problematiky, případně práce, které představují teoretický rámec důležitý pro vývoj pohledu na problematiku bezpečí na školách.

Kapitola 1 je věnována metodologii tvorby přehledové studie. V kapitole 2 jsou představeny jednotlivé koncepty přístupu k bezpečné škole na základě literární rešerše. Kapitola 3 ukazuje zjištěné výsledky a vytvořené kategorie teoretických přístupů z analyzovaných zdrojů. Kapitola 4 předkládá srovnání výsledků s dalšími autory a omezení studie. Následuje kapitola „Závěr“ shrnující zjištění této studie.

1 Metodologie

Prvním krokem pro tvorbu teoretické přehledové studie byla formulace výzkumné otázky a výběr zdrojů. Druhým krokem byla práce se zdroji.

Byla stanovena jedna hlavní výzkumná otázka pro tvorbu přehledové studie: *Jaké teoretické přístupy k zajištění bezpečnosti na školách a vzdělávání v bezpečnostní problematice jsou využívány v domácích a zahraničních vybraných odborných publikacích?*

Pro výběr zdrojů byla použita následující kritéria:

1. relevance k tématu,
2. typ publikace a časové omezení a
3. systematizace zdrojů do skupin podle převládajícího přístupu k dané problematice.

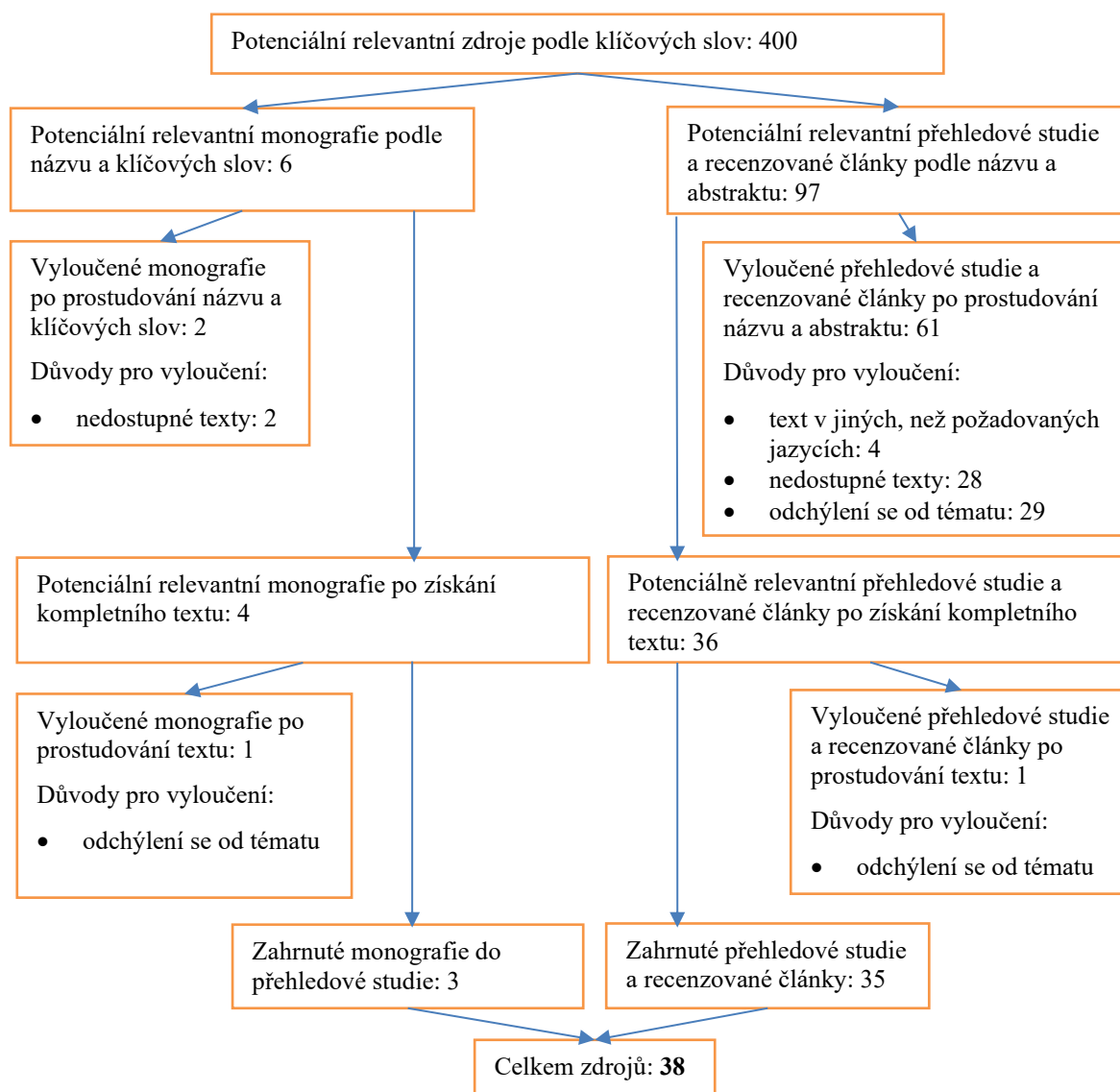
Kritérium č. 1 spočívá v tom, že byly vybrány zdroje přímo související s problematikou bezpečnosti na školách. Literární rešerše byla provedena s využitím služeb Ústřední knihovny ČVUT v Praze, jelikož knihovna jako jediná disponovala možností prezenční výpůjčky

vybraných titulů k bezpečnosti v anglickém jazyce vzhledem ke studijnímu oboru „Bezpečnost a ochrana obyvatelstva“ na Fakultě biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze.

Byla vybrána následující klíčová slova pro rešerši v českém, anglickém a španělském jazyce: *bezpečnost na školách; bezpečná škola; zabezpečení školy; školní bezpečnost; krizové situace ve škole; vzdělávání v oblasti bezpečnosti, school safety; safe school; school security; school violence; violence prevention in schools; safety education; seguridad escolar; escuela segura; seguridad en las escuelas; protección escolar; violencia escolar; educación en seguridad.*

Výběr jazyků byl ovlivněn dostupností textů (většina je psána v angličtině) a možnosti získání širšího přístupu ke zdrojům. Školy ve španělsky mluvících zemích čelí unikátním výzvám v oblasti bezpečnosti. Z toho hlediska použití španělštiny umožňuje lépe pochopit specifika, jako jsou lokalizované bezpečnostní politiky, sociální faktory, nebo vzdělávací systémy. Z důvodu geografického omezení studie byly texty vztahující se k Latinské Americe z této studie vyřazeny a ponechány pro další výzkum.

Přehled selekce zdrojů přináší vývojový diagram na Obrázku 1 (Fig. 1).

Zdroj: Vlastní

Fig. 1: Vývojový diagram postupu výběru zdrojů

Kritérium č. 2 spočívá v tom, že byly preferovány odborné články, recenzované studie, monografie a přehledové články vydané za posledních 5 let. Citovány jsou ale i práce starší, pokud na ně bylo odkazováno ve stěžejních monografiích. Z geografického hlediska byly vybírány práce z euroamerického kulturního okruhu vzhledem k odlišnostem hrozeb a rizik na školách v jiných kulturních oblastech. Sběr podkladů a práce se zdroji probíhala v období od ledna 2023 do května 2025. Pro kompletní texty článků bylo využíváno zejména databází Review of Educational Research a EBSCO. Databáze Review of Educational Research byla zvolena jako relevantní pro pedagogický výzkum, protože se specializuje na kritické integrativní přehledy výzkumné literatury týkající se vzdělávání a publikuje syntézy a interpretace výzkumu z různých disciplín, což je klíčové pro získání hlubšího, interdisciplinárního a široce založeného přehledu o aktuálních trendech a teoriích. Zároveň zvolená databáze má vysoký impakt faktor, což zvyšuje důvěryhodnost získaných zdrojů. Mezinárodní elektronická databáze EBSCO byla vybrána z důvodu, že zahrnuje většinu vědních oborů a shromažďuje převážně anglicky psané publikace ze Spojených států amerických, Kanady, Austrálie a Velké Británie.

2 Koncepty a klíčové kategorie přístupu k bezpečné škole

Obsah přehledové studie je následně strukturován podle konceptů a klíčových kategorií přístupů k bezpečné škole ve vybraných zdrojích. Na základě analýzy vybraných zdrojů byly rozlišeny čtyři teoretické přístupy k pojetí zajištění bezpečné školy. Postupně jsou v textu představeny následující přístupy: technický, zaměřený na význam technických prostředků k zabezpečení školy; legislativní, zdůrazňující význam nastavení klíčových dokumentů pro školskou politiku a praxi; psychosociální, diskutující rozvoj pozitivních vztahů a práci se školním klimatem a komplexní přístup zahrnující vyvážené prvky předchozích přístupů a vzdělávání v bezpečnosti.

2.1 Technický přístup, od bezpečnostních kamer k virtuální realitě a eye-trackingu

Od počátku 90. let dvacátého století dochází v České republice k postupné demokratizaci společnosti a k „otvírání“ školy rodičů, veřejnosti. Školy se neotevřely pouze v komunikaci, ale i fyzicky. Přesto od roku 1991 až do roku 1997 neprobíhalo v oblasti bezpečnostní problematiky žádné vzdělávání. Teprve na základě pokynu (MŠMT, 1999) došlo k uložení povinnosti pro všechny školy poskytující základní a střední vzdělávání začlenit od 1. 9. 1999 bezpečnostní problematiku do výuky.

S přibývajícími mimořádnými a krizovými událostmi ve školských zařízeních a ve školách² dochází k zavedení zvýšených bezpečnostních opatření při provozu školy, zejména v zabezpečení vstupu školy. V odborné literatuře je diskutován vliv technických opatření a úprav prostředí ve školách pro zajištění především fyzického bezpečí (Farrell & Tilley, 2020). Diskutován je vliv především bezpečnostních kamer a digitálních čipů pro vstup do školy na bezpečnost škol. Příkladem je izraelská studie (Birnhack & Perry-Hazan, 2020) z 39 škol v Tel Avivu, která hledá odpověď na otázku, zda je dohled zásadní pro formování celkového pohledu studentů na školu, nebo zda a jak se do vnímání školního klimatu studenty propisuje přítomnost kamerových systémů. Autoři dokládají, že tyto dva prvky jsou vzájemně propojené a vzájemně se posilují. Neúčelně aplikovaná technická opatření dohledu nad žáky mohou být vnímána jako projev nedůvěry v žáky nebo vedou k pocitům možného strachu.

² Za možný milník v pohledu na otevřenost škol lze považovat tragickou událost ze 14. října 2014, kdy do střední školy ve Žďáru nad Sázavou vtrhla šestadvacetiletá žena a pobodala několik studentů. Šestnáctiletý mladík zemřel.

Využití technických prostředků nikdy nenahradí lidský faktor ve školním prostředí. Technika, by měla být využívána s přihlédnutím ke všem kontextovým aspektům týkajícím se konkrétní školy. Zveřejňování údajů o technických bezpečnostních prvcích ve školách ovlivňuje veřejné mínění o bezpečnosti škol. Americká studie (Hailey, 2025) o souvislosti mezi výběrem střední školy a hodnocením její bezpečnosti na základě výzkumu ve 400 středních školách v New Yorku přináší následující závěry k hodnocení technických prostředků k bezpečnosti, zejména detektorů kovů ve školách. Rodiny studentů s vyššími studijními výsledky (bez ohledu na rasový původ) se více vyhýbají školám s detektory kovů. Tyto rodiny mají tendenci stigmatizovat školy s přísnými bezpečnostními opatřeními jako nebezpečné. Pro tyto rodiny je důležitější, zda se škola nachází v bezpečné oblasti z hlediska bezpečnostních incidentů mimo školu. Naopak studenti s nižšími studijními výsledky více oceňují zajištění bezpečí ve škole s využitím technických prostředků a méně významně hodnotí umístění školy z pohledu bezpečí lokality. Shodné závěry přinesla i další studie ze Spojených států amerických (Billingham et al., 2020). Výsledky ukazují, že rodiče označují školy se zvýšenými bezpečnostními opatřeními za méně bezpečné a jsou méně ochotni zapisovat své děti do škol se zvýšenou ostrahou vnímaných jako nebezpečné.

V rámci konceptu technických prostředků je v literatuře diskutováno využití technologie eye trackingu (sledování pohybu očí), jejíž aplikace je častěji spjata s kognitivním učením (Soares et al., 2024; Dostálová & Plch, 2023). Pro zvýšení bezpečnosti je tato technologie využívána k monitorování pozornosti žáků v reálném čase, například během laboratorních prací nebo při pohybu po škole. Učitelé nebo bezpečnostní služba mohou včas odhalit, kdy je žák rozptýlený nebo přehlíží důležité bezpečnostní pokyny, a předejít tak nehodám (Cavalari & Romanczyk, 2015). Technické a technologické školní postupy, tradičně používané k prevenci a ochraně žáků a studentů, jsou-li využívány účelně v kontextu dalších opatření přispívají ke zvýšení bezpečnosti na školách. Kamerové systémy, detektory kovů a ozbrojení policisté, na druhé straně často negativně ovlivňují akademickou a socio-emoční pohodu studentů, mohou neúmyslně signalizovat nejistotu pro potenciální žáky a rodiče (Billingham et al., 2020; Hailey, 2025) a mohly by odradit právě ty studenty, které školy chtějí přilákat (Posey-Maddox et al., 2021). V úvahu je třeba brát i možné omezení svobody a volnosti, ale i zneužití, zejména v autokratických režimech (Wallace, 2020). Nabídka produktů se neustále rozšiřuje (sledovací kamery se schopností rozpoznávání obličeje, automatické dveřní zámky, senzory detekce střelby a software, který skenuje platformy sociálních médií při hledání dalšího střelce). Nebezpečím dominance tohoto přístupu je atmosféra strachu, která se posiluje s každým dalším případem střelby na školách. Pokud by bezpečnostní průmysl dominoval politické reakci na střelbu ve školách, přehlušuje se tím prostor pro rozhovory o otázkách sahajících od duševního zdraví po podpurné klima ve školách, ve prospěch přijetí nákladných a do značné míry nevyzkoušených metod k posílení bezpečí škol (Keierleber, 2018).

2.2 Přístup legislativní – od nulové tolerance k inkluzivnímu přístupu

Další teoretický přístup k problematice bezpečí na školách vychází z významu legislativních dokumentů pro zajištění bezpečí ve školách. Kromě právních předpisů typu zákonů, nařízení vlády a ministerstev jsou zahrnuty i dokumenty na úrovni mezinárodních smluv. Tento koncept v přístupu k bezpečnosti na školách je postaven na kombinaci zákonných povinností, minimálních standardů, metodických doporučení a důrazu na prevenci i připravenost na krizové situace. Legislativní opatření reagovala a reagují na nové hrozby, společenské změny i zkušenosti z tragických událostí. Následující přehled shrnuje hlavní trendy a milníky v legislativních dokumentech ve vybraných zemích a na globální úrovni.

Již v roce 2004 vydala Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj dokument (OECD, 2004), který srovnává zajištění bezpečnosti škol prostřednictvím účinných školských politik a

konkrétních postupů ve vybraných zemích. Výstupem tohoto dokumentu je i doporučení pro tvorbu školské legislativy. V současnosti legislativa v České republice vyhovuje doporučením OECD svým komplexním přístupem, který zahrnuje prevenci, ochranu, vzdělávání, odpovědnost, spolupráci a kontrolu, přičemž klíčovým principem je systematické a proaktivní řízení rizik v souladu s aktuálními hrozbami a potřebami školního prostředí. Tento koncept se promítá do zákonů, vyhlášek, metodických pokynů a standardů, které určují povinnosti škol, pravomoci ředitelů i práva a povinnosti žáků a zaměstnanců. Jedná se o prevenci a minimalizaci rizik a identifikace a řízení rizik: Školy jsou povinny aktivně identifikovat možná rizika a přijímat opatření k jejich minimalizaci, a to jak v oblasti fyzické bezpečnosti, tak prevence sociálně patologických jevů (šikana, násilí, kyberšikana).

Dále legislativa vymezuje povinnosti situační prevence, která zahrnuje architektonická, technická a organizační opatření, která snižují možnost vzniku krizových situací (např. zabezpečení vstupů, kamerové systémy, kontrola pohybu osob). Dále právní povinnost školy podle § 29 školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb., 2004) ukládá při vzdělávání a souvisejících činnostech zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků, přihlížet k jejich fyziologickým potřebám a vytvářet podmínky pro zdravý vývoj. Školy mají povinnost vést záznamy o úrazech a dalších bezpečnostních incidentech a hlásit je příslušným orgánům. Legislativa se dále zaměřuje na oblast vzdělávání a informovanosti zaměstnanců a žáků. Novela školského zákona z roku 2025 výrazně posiluje odpovědnost ředitelů za bezpečnostní politiku školy, včetně tvorby krizových plánů a bezpečnostních auditů. Každá škola musí mít zpracované vnitřní směrnice a krizové plány, které stanovují konkrétní postupy pro různé typy ohrožení. Legislativa také podporuje úzkou spolupráci škol s integrovaným záchranným systémem (policie, hasiči, zdravotníci) pro efektivní zvládnutí krizových situací.

Velkým posunem je i nový Minimální standard bezpečnosti v regionálním školství (MŠMT, 2024), který stanovuje povinná i doporučená opatření pro všechny školy. Plnění bezpečnostních opatření je pravidelně vyhodnocováno a reportováno Radě vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a dalším orgánům. Z dalších legislativních dokumentů mezinárodní úrovně je bezpečnosti škol věnována mezinárodní úmluva „The Safe Schools Declaration“ (GCPEA, 2025). Jedná se o mezinárodní politický závazek, ke kterému se připojilo přes 120 států, který zavazuje chránit školy, studenty a učitele během ozbrojených konfliktů. Cílem deklarace je bránit vojenskému využití škol a podporovat obnovu bezpečného vzdělávání po útocích. Deklarace stanovuje doporučení pro legislativní a praktická opatření na ochranu škol. Česká republika se k deklaraci (GCPEA, 2025) připojila v roce 2019. Doporučení pro propojení legislativy, politik a praxe v oblasti prevence rizik, připravenosti na mimořádné události a ochrany práv dětí ve školách přináší globální rámec (GADRRRES, 2022) podporovaný organizací UNESCO³.

Z prostudovaných zahraničních zdrojů vyplývá posun v legislativě bezpečnosti škol od dílčích reakcí na nárůst násilí na školách od 90. let k preventivnímu a integrativnímu přístupu legislativy pro školy. Politika nulové tolerance násilí ve školách nevedla ke zlepšení bezpečnostní situace na školách. Vyloučení žáků ze školy mělo jiné negativní společenské důsledky (Duffy et al., 2024). Existuje dostatek výzkumů, které prokazují nevhodnost nulové tolerance a souvisejících přísných disciplinárních opatření a nadměrné spoléhání se na bezpečnostní opatření ve školách (Mayer et al., 2021). Příklad nevhodného dopadu legislativy na pocit bezpečí ve školách uvádí studie (Kirksey & Sattin-Bajaj, 2021) zkoumající vliv

³ Zkratka GADRRRES znamená *Global Alliance for Disaster Risk Reduction and Resilience in the Education Sector*. Jde o mezinárodní alianci, která se zaměřuje na snižování rizika katastrof a posilování odolnosti ve vzdělávacím sektoru. Zkratka bývá používána zejména v oblasti krizové připravenosti, bezpečnosti škol a vzdělávacích politik spojených s ochranou před katastrofami, ve volném překladu: „Globální aliance pro snižování rizik katastrof a odolnost ve vzdělávacím sektoru.“

činnosti ICE⁴, konkrétně souvislost mezi četností zatýkání imigrantů v jednotlivých okresech Kalifornie a školními výsledky, docházkou, klimatem a bezpečností na školách. Zvýšená četnost zatýkání ICE korelovala s poklesem studijních výsledků, vyšší mírou absence a zhoršením klimatu a pocitu bezpečí ve škole, což se nejvýrazněji projevilo u latinskoamerických žáků a latinskoamerických žáků s angličtinou jako druhým jazykem. I žáci se speciálními vzdělávacími potřebami zaznamenali malé, avšak statisticky významné zhoršení ve vnímání klimatu a bezpečnosti ve škole. Negativní dopad se soustředil převážně na žáky z prostředí přistěhovalců, anglicky *learners*, a děti z nízkopříjmových domácností (Kirksey & Sattin-Bajaj, 2021). Od ledna 2025 platí zrušení politiky chráněných míst⁵ a ICE může na školách více zasahovat. Studie (Burton et al., 2020) ze Spojených států amerických dokládá souhlas veřejného mínění s posunem od represe reprezentované např. přítomností policistů ve školách k inkluzivnímu přístupu a práci se studenty a školními pravidly.

Dlouhodobě se výzkumu v oblasti podpory a tvorby vzdělávací politiky založené na důkazech v oblasti rovného přístupu a spravedlivého vzdělávání pro všechny děti, věnuje nezávislá organizace (think tank) Learning Policy Institute, která pravidelně zveřejňuje výzkumy v oblasti efektivity zaváděných opatření pro podporu bezpečí na školách s cílem zlepšovat vzdělávací politiku a praxi ve Spojených státech amerických (DePaoli & McCombs, 2023). Současná legislativa reaguje na témata kyberbezpečnosti, duševního zdraví žáků a na participace žáků a rodičů na školním bezpečí (Paci-Green et al., 2020). Na základě analyzovaných zdrojů lze konstatovat posun legislativy v čase od reaktivních a technických opatření k preventivnímu, komplexnímu a participativnímu přístupu, který reflektuje jak tradiční, tak nové hrozby a klade důraz na ochranu všech aspektů bezpečí ve školním prostředí.

2.3 Psychosociální přístup k bezpečné škole – od mikroagresí ke klimatu školy

Další analyzované zdroje pohlíží na bezpečnou školu především z pohledu podpory pozitivních vztahů ve škole a rozvíjení klimatu školy. Problematika školního klimatu a školního bezpečí je úzce propojena. Hodnocení bezpečí ve škole je jednou ze součástí hodnocení školního klimatu (Viano & Truong, 2022) a zároveň je některými autory školní bezpečí považováno za výsledek pozitivního školního klimatu (Phillips & Rowley, 2015). Literatura o školním násilí a šikaně často zdůrazňuje význam školního klimatu při snižování násilí a vytváření bezpečného školního prostředí (Radu et al., 2022; Espelage & Hong, 2019). Pocity bezpečí tvoří jednu ze složek školního klimatu, který je úzce propojen s ostatními složkami školního klimatu. Pocit bezpečí vyjadřuje individuální hodnocení studentů o tom, zda je škola emocionálně a/nebo fyzicky bezpečným prostředím.

Sledované dimenze školního klimatu se v odborné literatuře odlišují v počtu sledovaných kritérií. V zahraniční literatuře (Thapa et al., 2013) se v měření školního klimatu objevují i další dimenze (pořádek, bezpečnost a kázeň, akademické výsledky, vrstevnické a sociální vztahy, vybavenost školy, školní propojenost). Vždy jsou ve sledování školního klimatu zahrnuty materiální a sociální aspekty. Z rozboru více jak dvou set studií školního klimatu (Thapa et al., 2013) vyplynuly čtyři hlavní složky školního klimatu (Espelage & Hong, 2019): bezpečnost;

⁴ Zkratka ICE znamená *United States Immigration and Customs Enforcement* (Imigrační a celní úřad Spojených států amerických). Federální agentura spadající pod Ministerstvo vnitřní bezpečnosti Spojených států amerických, která se zabývá zejména prosazováním imigračních zákonů, vyhledáváním, zadržením a deportací osob, které jsou v zemi neoprávněně, potíráním obchodování s lidmi, pašování zboží a dalšími souvisejícími trestnými činy.

⁵ Chráněné místo (*protected site*) je právně či administrativně definovaná oblast, typicky školy, ale i kostely a nemocnice, kde jsou omezeny nebo zakázány zákrokové aktivity imigračních nebo jiných vládních složek bez speciálního povolení, aby se zajistilo bezpečné a nerušené vzdělávací prostředí. Tato zavedená praxe byla zrušena ihned v druhém funkčním období prezidenta Spojených států amerických Donalda Trumpa.

vztahy; výuka a učení; institucionální prostředí. Hodnocená složka bezpečnosti ve škole je tedy nedílnou součástí klimatu školy. Pozitivní školní klima kladně ovlivňuje chování žáků, jejich sebevědomí a sebepojetí, přispívá k formování jejich identity a ovlivňuje míru zapojení do školních aktivit (Espelage & Hong, 2019).

I další práce hledají souvislosti mezi klimatem školy a školním bezpečím, sledují navíc i výskyt mikroagresí ve školních vztazích (Burdick-Will et al., 2020). Mikroagrese jsou stručně verbální, behaviorální nebo kontextové nepřímé urážky, ať už úmyslné nebo neúmyslné, které komunikují nepřátelské, hanlivé nebo negativní předsudky a necitelnosti vůči jedincům či jakékoli skupině (Fisher et al., 2017). Na výskyt mikroagresí spjatých s genderem upozorňuje studie Darcy Leigh (2024) z Univerzity v Sussexu. Pocit nebezpečí ve škole není vázán na případy extrémního násilí, ale právě na výskyt mikroagresí zejména u žáků rasově odlišných (BIPOC)⁶, jak ukazuje studie autorek Viano & Truong (2022) z George Mason University ve Spojených státech amerických.

Na zdůraznění významu kulturního kontextu a genderu při tvorbě preventivních programů věnovaných bezpečí na školách, upozorňovaly již v roce 2018 a dále v roce 2005 monografie izraelského výzkumníka Rami Benbenishty a výzkumníka z University of Southern California Rona Avi Astora (Astor & Benbenishty, 2018; Benbenishty & Astor, 2005), kteří srovnávali vnímání školního násilí a strach z docházky do školy u izraelských žáků druhého stupně, dívek a chlapců, židovského a arabského původu. Strach z docházky do školy a hodnocení závažnosti školního násilí jsou dvě odlišné oblasti, ovlivněné různými faktory. Strach z docházky je přímo spojen s vlastním prožitkem viktimizace – tedy osobním útokem nebo obětí násilí ze strany spolužáků nebo učitelů a hodnocení závažnosti školního násilí je ovlivněno širším školním klimatem, chováním vrstevníků a zkušenostmi s rizikovými situacemi ve škole. Oba autoři se dlouhodobě věnují výzkumu školního klimatu a pocitu bezpečí žáků a studentů ve školách. Ministerstvo školství Spojených států amerických prostřednictvím úřadu OSHS (Office of Safe and Healthy Students) realizuje pravidelný sběr dat v oblasti bezpečného a zdravého prostředí na školách⁷. Podle tohoto úřadu se školní klima skládá ze tří širokých oblastí:

1. zapojení a angažovanost v životě školy (vztahy mezi studenty, učiteli, rodinami a komunitou),
2. bezpečnost, emocionální a fyzické složky bezpečnosti,
3. prostředí školy fyzické a akademické, dostupnost podpory.

V České republice se sběru dat v oblasti péče o klima školy a budování dobrých vztahů mezi žáky pravidelně věnuje Česká školní inspekce (ČŠI). Její studie (ČŠI, 2023) uvádí, že třetina žáků základních škol se podle svého vyjádření necítí v prostorách školy bezpečně a přibližně třetina žáků středních škol nemá ve škole dospělou osobu, které by se v případě potřeby mohla se svými problémy svěřit. Ze zjištění ČŠI vyplývá vysoká korelace mezi důvěrou k učitelům a pocitem férovosti a bezpečí ve škole. Pocit bezpečí také koreluje s mírou kooperace a dobrými vztahy mezi spolužáky, naopak soutěživost má k pocitu bezpečí a férovosti negativní vztah, i když jeho síla je spíše nižší. (ČŠI, 2023)

Se strategií zlepšení bezpečnosti na školách prostřednictvím práce se školním klimatem a nastavenými pravidly pracuje program ze Spojených států amerických „Podpora pozitivního chování“ (*Positive Behavior Intervention and Support*, PBIS), kterou v českých školách

⁶ BIPOC je zkratka v angličtině pro *Black, Indigenous, and People of Color*, tedy černošští obyvatelé, původní obyvatelé (domorodci) a lidé jiné barvy pleti než bílé. Ve výzkumech citované studie rozhoduje pro zařazení do vyjmenovaných skupin vždy vlastní identifikace s příslušnou skupinou.

⁷ Spojené státy americké byly vybrány jako příklad zahraniční praxe z důvodu častého výskytu problému školního násilí a z důvodu dlouhodobého zaměření na prevenci a sledování bezpečnosti na školách.

implementuje společnost SOFA (SOciety For All) od roku 2021 (SOFA, 2023). PBIS je implementační rámec intervenčních postupů poskytovaných v oblasti chování. Jeho cílem je nastavit podmínky a procesy ve škole tak, aby se účinně předcházelo problémovému chování žáků. Dopad intervencí je ale mnohem širší a výzkumy (Kubíčková & Felcmanová, 2021; Lloyd et al., 2022) potvrzují, že ve školách, které PBIS implementují, je spokojenost učitelů vyšší. Díky snížení psychické i časové zátěže spojené s chováním žáků mají učitelé více času a energie na výuku.

Pohled na bezpečnost školy prostřednictvím zlepšování klimatu škol je založen na spolupráci všech zainteresovaných subjektů školní komunity, především žáků, učitelů a rodičů. Zohledňování názorů různých skupin respondentů je předpokladem objektivních zjištění o školním klimatu. Každá škola má své specifické klima, ale v určitých rysech si mohou být jednotlivé školy z pohledu klimatu velmi podobné. Hodnocení subjektivně prožívaného pocitu bezpečí ovšem může být odlišné od hodnocení školy jako celku. Kanadská studie (Tesolin et al., 2024) ukazuje na pozitivní souvislost mezi vnímáním pocitu bezpečí ve škole a přijetím školní diverzity mezi vrstevníky a mezi dospělými (učiteli a dalším školním personálem). Školní klima vytváří důležitý mikrosystém, ve kterém klíčovou roli hrají dospělí. Pozitivní přijímání různosti, ve školním prostředí především učitelé, pozitivně ovlivňuje klima mezi žáky a individuální vnímání pocitu bezpečí ve školním prostředí. Pozitivní školní klima prospívá nejen žákům, ale působí rovněž na psychické rozpoložení učitelů a vedení školy a na jejich pracovní spokojenost.

2.4 Bezpečná škola v komplexním přístupu

Další skupinu analyzovaných zdrojů představují práce, které pohlíží na problematiku zajištění bezpečné školy v komplexním, celoškolním (angl. whole-school) přístupu. Strategie, které využívají tento přístup, uznávají školu, rodinu a komunitu jako propojené subjekty ekosystému, který má dopad na studenta. Komplexní přístup zahrnuje nejen technická a organizační opatření, ale i systematickou prevenci, vzdělávání v bezpečnosti, rozvoj vztahů, péči o duševní zdraví a spolupráci s rodinami a komunitou. Z domácí literatury se jedná zejména o výzkumné práce (Vegrichtová et al., 2022; Brečka, 2024; Sladký & Brečka, 2022). V zahraniční literatuře je významná monografie (Mayer & Jimerson, 2019).

Komplexní přístup stojí na sedmi vzájemně se doplňujících prvcích:

1. **Celoškolní strategie** – Prevence a reakce na rizika nejsou vázány na jednotlivce, ale na zapojení všech aktérů (vedení školy, učitelé, žáci, rodiče, komunita). Plán zahrnuje management rizik, monitoring a pravidelné vyhodnocování zranitelnosti školy.
2. **Organizační a režimová opatření** – jasně definovaná pravidla vstupů a pohybu v budově, kontrolovaný hlavní vchod, návštěvní režim, dohled nad žáky, krizové a evakuační plány, pravidelný nácvik postupů v mimořádných situacích
3. **Technická opatření** – využití kamerových systémů, zabezpečení vchodů, elektronických zámků, osvětlení kritických míst, přehledné uspořádání prostoru školy v souladu s normou ČSN 73 4400 (Sladký & Brečka, 2022)
4. **Podpora psychické a sociální bezpečnosti**, která zahrnuje systematické budování dobrých vztahů mezi žáky i učiteli, rozvoj socio-emočních kompetencí, školní poradenské a preventivní programy a včasnou identifikaci ohrožených dětí (Mayer & Jimerson, 2019; Zhu & Reed, 2023)
5. **Vzdělávání a školení**, které zahrnuje jak žáky, tak pedagogy a další pracovníky školy zaměřené na prevenci rizikového chování, krizové intervence a zvládání mimořádných situací

6. **Spolupráce s externisty**, především s policií, hasiči a zdravotníky

7. **Zapojení rodiny a komunity** – zapojení do preventivních aktivit a otevřená komunikace při řešení problémů

Komplexní přístup také zdůrazňuje význam výzkumu v oblasti bezpečí na školách z důvodu zasazení rizikových faktorů do vyvíjejících se kontextů a změn uvnitř i mimo školu, které by měly být systematicky monitorovány a vyhodnocovány a na tomto základě zavádět nová opatření (Vegrichtová et al., 2022; Zhu & Reed, 2023).

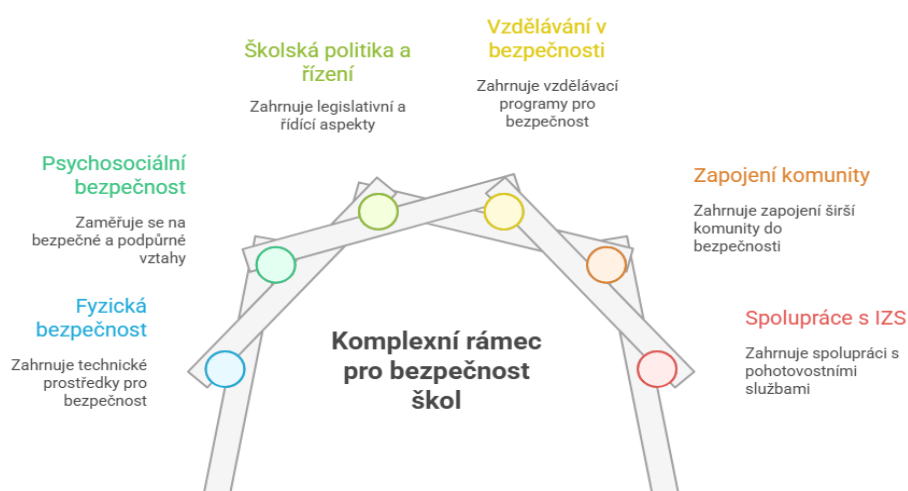
Kromě celoškolského přístupu jsou v evropském odborném diskurzu patrné i další trendy. Trend prevence před represí založený na důrazu na systematické práci s klimatem školy a včasné odhalování rizikových skupin, rozvoj duševního zdraví a kontinuální práci s třídními kolektivy (Brečka, 2024).

Trend systematické podpory duševního zdraví dětí a zaměstnanců škol včetně prevence násilí a sebevraždy prosazuje ve svých dokumentech také Evropská komise. Klíčová doporučení a dokumenty se zaměřují na blahobyt všech aktérů ve školství a integrují opatření prevence rizikového chování, zvláště v digitálním prostředí (European Union, 2024).

3 Výsledky

Přehled teoretických přístupů k bezpečnosti školy byl využit pro návrh komplexního modelu bezpečné školy.

Model uvedený na Obrázku 2 (Fig. 2) je pro praxi využitelný pouze s respektem k individuálním potřebám a požadavkům každé školy.

Zdroj: Vlastní

Fig. 2: Komplexní rámec pro bezpečnost škol

Vytvořené kategorie teoretických přístupů z analyzovaných zdrojů předkládá Tabulka 1.

Tab. 1: Přehled teoretických přístupů k problematice bezpečné školy

Přístup	Charakteristika	Příklady opatření	Autoři a rok vydání
Technický (fyzická bezpečnost) 12 zdrojů	Úpravy prostředí, technická opatření	Bezpečnostní kamery, údržba budov, technologie virtuální reality, eye-tracking	Birnhack & Perry-Hazan, 2020; Billingham et al., 2020; Billingham et al., 2024; Cavalari & Romanczyk, 2015; Dostálová & Plch, 2023; Farrell & Tilley, 2020; Hailey, 2025; Keierleber, 2018; Posey-Maddox et al., 2021; Sladký & Brečka, 2022; Soares et al., 2024; Wallace, 2020.
Legislativní (školská politika a řízení školy) 8 zdrojů	Bezpečnostní a krizové plány, školení, spolupráce s institucemi	Krizové plány, školení zaměstnanců	GADRRRES, 2022; MŠMT, 2024; GCPEA, 2025; Burton et al., 2020; DePaoli & McCombs, 2023; Kirksey & Sattin-Bajaj, 2021; Duffy et al., 2024; Paci-Green et al., 2020.
Psychosociální (bezpečné vztahy) 13 zdrojů	Podpora vztahů, prevence šikany, pozitivní klima	Podpora pozitivního očekávaného chování	Astor & Benbenishty, 2018; Burdick-Will et al., 2020; ČŠI, 2023; Espelage & Hong, 2019; Fisher et al., 2017; Leigh, 2024; Lloyd et al., 2022; Kubíčková & Felcmanová, 2021; Phillips & Rowley, 2015; Radu et al., 2022; Tesolin et al., 2024; Thapa et al., 2013; Viano & Truong, 2022
Komplexní (celostní) 5 zdrojů	Prevence, intervence, reakce, zapojení komunity a žáků	Preventivní programy rizikového chování, vzdělávání	Brečka, 2024; Mayer & Jimerson, 2019; Mayer et al., 2021; Vegrichtová et al., 2022; Zhu & Reed, 2023.

Zdroj: Vlastní

4 Diskuze

Účelem této přehledové studie je provést systematickou komparativní analýzu teoretických přístupů v oblasti bezpečnosti na školách a předložit kategorizaci teoretických přístupů k bezpečné škole na základě práce s 38 odbornými texty. Jsou identifikovány klíčové shody a rozdíly v teoretických modelech, které vycházejí z empirických zjištění a doporučení pro praxi. Byly odvozeny čtyři teoretické přístupy k bezpečnosti na školách: technický, legislativní, psychosociální a komplexní. Zajištění fyzické bezpečnosti technickými prvky jako dílčího

řešení s možnými negativními dopady na psychickou pohodu, je ve shodě se závěry přehledové studie (Fisher & Petrosino, 2022). Autoři dále odhalují paradox přítomnosti školních policistů, který vede ke zvýšení disciplinárních trestů, aniž by se zlepšila bezpečnost. Přítomnost školních policejních hlídek je příkladem reaktivního řešení po útocích ozbrojených útočníků na školy na konci 90. let ve Spojených státech amerických. Jako protiklad reaktivních opatření jsou uváděny proaktivní opatření zaměřená na další teoretický přístup, přístup psychosociální zaměřený na školní klima a sociálně-emoční učení. Tyto strategie jsou považovány za strategie s nejsilnější důkazníází jejich fungování v praxi (National Center for School Safety, 2025).

Ačkoli se bezpečnostní a kulturní kontext i ve vymezeném kulturním okruhu liší, školy a školská zařízení čelí podobným výzvám, a to od šikany a násilí až po závažné mimořádné události. Analýza a komparace uvedených zdrojů poskytuje cenný pohled na to, jak je problematika chápána a jaké strategie jsou považovány za účinné. Na základě provedené analýzy zdrojů lze dále konstatovat, že tradiční přístup a výzkum byl zaměřen na reaktivní a kárná opatření, novější teoretické přístupy a empirická zjištění ukazují na posun a podporu preventivního a psychosociálního přístupu ke komplexnímu rámci bezpečnosti škol.

Studie má svá omezení. První rešerše zahrnovala více zdrojů a jejím cílem bylo využít maximum relevantních zdrojů. Aktualizovaná vyhledávání byla užší kvůli omezením přístupu k některým nalezeným zdrojům. I přes tato omezení studie přináší aktuální a relevantní přehled publikovaných odborných textů k bezpečnostní problematice na školách. Mezi jednotlivými vymezenými přístupy nejsou ostré hranice, někteří autoři (Brečka, 2024; Sladký & Brečka, 2022; Mayer & Jimerson, 2019) se vzhledem k dlouhodobému zaměření na téma bezpečné školy a postupně se věnovali dílčím, v textu uvedeným pohledům a bylo by nutné je zařadit do více vymezených skupin. O zařazení autora do skupiny „komplexní přístup“ rozhodly především nejnovější práce autorů.

Další omezení je dáno výběrem jazyka, s jehož volbou úzce souvisí skutečnost, že získané výsledky jsou determinovány sociokulturními zvláštnostmi vymezeného kulturního okruhu a školskými systémy. Proto je třeba se zobecněním v podobě komplexního modelu, pracovat velmi obezřetně, neaplikovat ho mechanicky v odlišných sociokulturních podmínkách. I když je v Evropské unii patrný trend na sjednocování přístupu k zajištění bezpečnosti na školách nelze podceňovat vliv historie, kultury, politiky jednotlivých států (Nyman, 2023).

Závěr

Na základě analyzovaných teoretických zdrojů, které vycházely z exaktních dat lze říci, že existují dva běžné přístupy ke zlepšení bezpečnosti škol: zvyšování bezpečnosti škol a budování podpůrných školních komunit. Oba přístupy se částečně dotýkají a oba lze v utváření bezpečné školy využívat s ohledem na společenskou a kulturní situaci školy, socioekonomické zázemí žáků a širší aspekt sociálního života dané komunity, společnosti. Budoucí výzkum bezpečnosti na školách v České republice by měl směřovat k systematickému sběru dat efektivity zavedených reaktivních a proaktivních opatření ke zvýšení bezpečnosti na školách, zaměřit se na výzkum přístupu k bezpečnosti na školách i v kulturně odlišných oblastech a v neposlední řadě i vlivu médií v dané problematice (anglicky *copycat effect*) a jak odstranit symbolické nebo sociální odměny spojené s pácháním rizikového chování ve školním prostředí (sociální status, moc mediální pozornost), což je aspekt, který je dosud opomíjen. Jak z analyzovaných studií vyplývá, je podstatné být obeznámen se základními pohledy a přístupy k bezpečí školy a adekvátně a citlivě je využívat v rozvoji bezpečí na školách.

Literatura

- Astor, R. A., & Benbenishty, R. (2018). *Bullying, School Violence, and Climate in Evolving Contexts: Culture, Organization, and Time*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190663049.001.0001>
- Bauman, Z. (2022). *Tekutý strach*. Pulchra. ISBN 978-80-7564-073-4.
- Benbenishty, R., & Astor, R. A. (2005). *School Violence in Context: Culture, Neighborhood, Family, School, and Gender*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195157802.001.0001>
- Billingham, C. M., Kimelberg, S. M., Faude, S., & Hunt, M. O. (2020). In Search of a Safe School: Racialized Perceptions of Security and the School Choice Process. *The Sociological Quarterly*, 61(3), 474–499. <https://doi.org/10.1080/00380253.2019.1711257>
- Billingham, C. M., Kimelberg, S. M., & Hunt, M. O. (2024). “More About the Neighborhood Than the School”: Leveraging “Don’t Know” Survey Responses to Probe Parental Evaluations of School Safety. *AERA Open*, 10. <https://doi.org/10.1177/23328584241253562>
- Birnhack, M., & Perry-Hazan, L. (2020). School Surveillance in Context: High School Students’ Perspectives on CCTV, Privacy, and Security. *Youth & Society*, 52(7), 1312–1330. <https://doi.org/10.1177/0044118X20916617>
- Brečka, T. A. (2024). *Agrese ve školním prostředí: Varovné signály, prevence a řešení*. Leges. ISBN 978-80-7502-764-1.
- Burdick-Will, J., Nerenberg, K. M., Grigg, J. A., & Connolly, F. (2020). Student Mobility and Violent Crime Exposure at Baltimore City Public Elementary Schools. *American Educational Research Journal*, 58(3), 602–634. <https://doi.org/10.3102/0002831220963908>
- Burton, A. L., Pickett, J. T., Jonson, C. L., Cullen, F. T., & Burton, V. S. Jr. (2020). Public Support for Policies to Reduce School Shootings: A Moral-Altruistic Model. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 58(3), 269–305. <https://doi.org/10.1177/0022427820953202>
- Cavalari, R. N. S., & Romanczyk, R. G. (2015). Quantifying Supervisory Decision Making: Eye-Tracking Technology Applications for the Promotion of Child Safety. *Journal of Behavioral Decision Making*, 28(4), 360–368. <https://doi.org/10.1002/bdm.1857>
- ČŠI. (2023). *Hodnocení rizikového chování žáků základních a středních škol se zaměřením na oblast kyberšikany*. Česká školní inspekce, Praha. ISBN 978-80-88492-22-1. https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/TZ-Hodnoceni-rizikoveho-chovani_FINAL.pdf
- DePaoli, J., & McCombs, J. (2023). *Safe Schools, Thriving Students: What We Know About Creating Safe and Supportive Schools*. Report. Learning Policy Institute. <https://doi.org/10.54300/701.445>
- Dostálová, N., & Plch, L. (2023). A Scoping Review of Webcam Eye Tracking in Learning and Education. *Studia paedagogica*, 28(3), 113–131. <https://doi.org/10.5817/sp2023-3-5>
- Duffy, G., Robinson, G., & Templeton, M. (2024). An analysis of the policy drivers and legal frameworks associated with school exclusion in Northern Ireland. *Policy Futures in Education*, 23(1), 48–66. <https://doi.org/10.1177/14782103241227484>

- Espelage, D. L., & Hong, J. S. (2019). School climate, bullying, and school violence. In M. J. Mayer, & S. R. Jimerson (Eds.), *School safety and violence prevention: Science, practice, policy* (pp. 45–69). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000106-003>
- European Union. (2024). *Wellbeing and mental health at school – Guidelines for school leaders, teachers and educators*. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/760136>
- Farrell, G., & Tilley, N. (2020). Elegant security: Concept, evidence and implications. *European Journal of Criminology*, 19(5), 932–953. <https://doi.org/10.1177/1477370820932107>
- Fisher, B. W., Viano, S., Curran, F. C., Pearman, F. A., & Gardella, J. H. (2017). Students' Feelings of Safety, Exposure to Violence and Victimization, and Authoritative School Climate. *American Journal of Criminal Justice*, 43, 6–25. <https://doi.org/10.1007/s12103-017-9406-6>
- Fisher, B., & Petrosino, A. (2022). *What a Systematic Review of 32 Evaluations Says About the Impact of School-Based Law Enforcement*. WestEd. <https://www.wested.org/resource/impact-of-school-based-law-enforcement-systematic-review/>
- Furedi, F. (2023). *Jak funguje strach: Kultura strachu v 21. století*. Academia. ISBN 978-80-200-3405-2.
- GADRRRES. (2022). *Comprehensive School Safety Framework 2022-2030*. <https://gadrrres.net/wp-content/uploads/2022/08/Comprehensive-School-Safety-Framework-2022-2030.pdf>
- GCPEA. (2025). *The Safe Schools Declaration*. Global Coalition to Protect Education from Attack. <https://ssd.protectingeducation.org>
- Hailey, C. A. (2025). Choosing Schools, Choosing Safety: How Multiple Dimensions of Safety Shape School Choices. *AERA Open*, 11. <https://doi.org/10.1177/23328584251329899>
- Hanáková, A., & Urbanovská, E. a kol. (2023). *Bezpečnost v kontextu osob se specifickými potřebami*. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6336-0.
- Keierleber, M. (2018). *Inside the \$3 Billion School Security Industry: Companies Market Sophisticated Technology to 'Harden' Campuses, but Will It Make Us Safe?* The 74. <https://www.the74million.org/article/inside-the-3-billion-school-security-industry-companies-market-sophisticated-technology-to-harden-campuses-but-will-it-make-us-safe/>
- Kirksey, J. J., & Sattin-Bajaj, C. (2021). Immigration Arrests and Educational Impacts: Linking ICE Arrests to Declines in Achievement, Attendance, and School Climate and Safety in California. *AERA Open*, 7. <https://doi.org/10.1177/23328584211039787>
- Kubíčková, A., & Felcmanová, L. (2021). Možnosti podpory duševního zdraví žáků. *Pedagogická orientace*, 31(1), 70–96. <https://doi.org/10.5817/pedor2021-1-70>
- Leigh, D. (2024). Transness as insecurity: Anti-trans movements and the security politics of reproduction. *Security Dialogue*, 56(1), 3–20. <https://doi.org/10.1177/09670106241283282>

- Lloyd, B. P., Carter, E. W., Hine, M. C., Davis, A. D., Lanchak, E. R., Ferrell, M. A., Axelroth, T. L., Shuster, B. C., Haynes, R. L., Higgs, J., & Chauvin, C. B. (2022). Student Perspectives on Implementation and Impact of Positive Behavioral Interventions and Supports (PBIS) in Their Middle Schools. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 25(2), 131–144. <https://doi.org/10.1177/10983007221082961>
- Mareš, J. (2013). Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*, 23(4), 427–445. <https://doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>
- Mayer, M. J., & Jimerson, S. R. (Eds.). (2019). *School Safety and Violence Prevention: Science, Practice, Policy*. American Psychological Association. ISBN 978-1-4338-2941-3. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv18phhg3>
- Mayer, M. J., Nickerson, A. B., & Jimerson, S. R. (2021). Preventing School Violence and Promoting School Safety: Contemporary Scholarship Advancing Science, Practice, and Policy. *School Psychology Review*, 50(2-3), 131–142. <https://doi.org/10.1080/2372966x.2021.1949933>
- MŠMT. (1999). *Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů, č. j. 34 776/98-22, ze dne 4. května 1999*. <https://www.vzdelavacisluzby.cz/dokumenty/vestniky/komplet/99-06.pdf>
- MŠMT. (2021). *Koncepce přístupu MŠMT k bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních v regionálním školství ČR*. <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/02/Koncepce-BOZ-1.pdf>
- MŠMT. (2024). *Minimální standard bezpečnosti v regionálním školství*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. <https://edu.gov.cz/methodology/minimalni-standard-bezpecnosti-v-regionalnim-skolstvi-metodicke-doporuceni/>
- National Center for School Safety. (2025). *School Safety at a Glance*. nc2s.org. <https://www.nc2s.org/wp-content/uploads/2025/02/School-Safety-at-a-Glance.pdf>
- Nyman, J. (2023). Towards a global security studies: what can looking at China tell us about the concept of security? *European Journal of International Relations*, 29(3), 673–697. <https://doi.org/10.1177/13540661231176990>
- OECD. (2004). *Lessons in Danger*. Report. https://www.oecd.org/en/publications/lessons-in-danger_9789264017412-en.html
- Paci-Green, R., Varchetta, A., McFarlane, K., Iyer, P., & Goyeneche, M. (2020). Comprehensive school safety policy: A global baseline survey. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 44, 101399. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2019.101399>
- Phillips, S. F., & Rowley, J. F. S. (2015). The Tripod School Climate Index: An Invariant Measure of School Safety and Relationships. *Social Work Research*, 40(1), 31–39. <https://doi.org/10.1093/swr/svv036>
- Posey-Maddox, L., McKinney de Royston, M., Holman, A. R., Rall, R. M., & Johnson, R. A. (2021). No Choice Is the “Right” Choice: Black Parents’ Educational Decision-Making in Their Search for a “Good” School. *Harvard Educational Review*, 91(1), 38–61. <https://doi.org/10.17763/1943-5045-91.1.38>
- Radu, M. B., Sobba, K. N., Kuborn, S. A., & Prochaska, B. (2022). Building Stronger Connections Among Students, Families, and Schools to Promote School Safety. In G. A. Crews (Ed.), *Impact of School Shootings on Classroom Culture, Curriculum, and Learning* (pp. 1–14). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-5200-1.ch001>

- Sladký, L., & Brečka, T. A. et al. (2022). *Manuál bezpečné školy: Bezpečná škola a školské zařízení v kontextu ČSN 73 4400*. Asociace bezpečná škola. ISBN 978-80-908515-2-8. <https://prevencekriminality.cz/wp-content/uploads/2023/01/manual-bezpecne-skoly.pdf>
- Soares, R. da S. Jr., Pinheiro, E. D., Oku, A. Y. A., Rizzo, M. B., Vieira, C. das N., & Sato, J. R. (2024). Integrating Students' Real-Time Gaze in Teacher–Student Interactions: Case Studies on the Benefits and Challenges of Eye Tracking in Primary Education. *Applied Sciences*, 14(23), 11007. <https://doi.org/10.3390/app142311007>
- SOFA. (2023). *PBIS - podpora pozitivního chování dětí a žáků*. Society for All, z.s. <https://www.societyforall.cz/pbis-podpora-pozitivniho-chovani-deti-a-zaku>
- Tesolin, J., Lyu, H., Konishi, C., MacLeod, B., & Marshall, S. (2024). Examining the relationship between acceptance of diversity and school safety: The roles of peers and teachers in a Canadian context. *School Psychology International*, 46(2), 135–152. <https://doi.org/10.1177/01430343241305366>
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A Review of School Climate Research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357–385. <https://doi.org/10.3102/0034654313483907>
- Vegrichtová, B. et al. (2022). *Terorismus a radikalizace v České republice: Možnosti detekce rizikových osob*. Grada. ISBN 978-80-271-3126-6.
- Viano, S., & Truong, N. (2022). Black, Indigenous, People of Color and Feelings of Safety in School: Decomposing Variation and Ecological Assets. *AERA Open*, 8. <https://doi.org/10.1177/23328584221138484>
- Wallace, L. N. (2020). What will make my child's school safer? Parent perceptions of active shooter preparedness. *Safer Communities*, 19(3), 145–159. <https://doi.org/10.1108/sc-03-2020-0010>
- Zákon č. 561/2004 Sb. (2004). *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
- Zhu, R., & Reed, E. (2023). School Safety: What Effective Strategies are Elementary Schools Currently Using to Ensure Student Safety? In Vol. 17 of *Inquiry@Queen's Undergraduate Research Conference Proceedings*. <https://doi.org/10.24908/iqurcp16322>

PERSPECTIVES ON THE DEVELOPMENT OF AN APPROACH TO SECURITY IN SCHOOLS AND SECURITY EDUCATION

The review article analyzes and summarizes theoretical approaches to the issue of school safety and safety education. An overview study has been chosen to present current views and approaches to school safety, along with their strengths and weaknesses. Methods of qualitative content analysis and text comparison were employed. An integrative categorization and the formation of four basic theoretical approaches to school safety were used to interpret the results. The current theoretical approaches and developmental trends in this area are discussed. The perspectives on defining a safe school problem are influenced not only by historical time but also by the current safety situation and shared cultural norms and can therefore be seen as a social construct.

EINBLICK IN DIE ENTWICKLUNG DES SICHERHEITSANSATZES AN SCHULEN UND IN DER SICHERHEITSERZIEHUNG

Die Übersichtsstudie analysiert und fasst theoretische Ansätze zur Frage der Gewährleistung der Sicherheit an Schulen und der Ausbildung in Sicherheitsfragen zusammen. Es wurde eine Übersichtsstudie gewählt, die die bisherigen Sichtweisen und Ansätze zu Sicherheitsfragen an Schulen sowie deren Stärken und Schwächen darstellt. Es wurden Methoden der qualitativen Inhaltsanalyse und des Vergleichs ausgewählter Texte verwendet. Zur Interpretation der Ergebnisse wurden integrative Kategorisierungen und die Bildung von vier grundlegenden theoretischen Ansätzen zur Sicherheit an Schulen verwendet. Es werden die bisherigen theoretischen Ansätze und Entwicklungstrends in diesem Bereich diskutiert. Die Sichtweise auf die Definition des Problems der Sicherheit in Schulen wird nicht nur zeitlich und historisch beeinflusst, sondern auch durch die aktuelle Sicherheitslage und gemeinsame kulturelle Normen, sodass sie auch als soziales Konstrukt betrachtet werden kann.

SPOJRZENIA NA ROZWÓJ PODEJŚCIA DO BEZPIECZEŃSTWA W SZKOŁACH I EDUKACJI W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA

Praca przeglądowa analizuje i podsumowuje teoretyczne podejścia do kwestii zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach i edukacji w zakresie bezpieczeństwa. Wybrano pracę przeglądową, które przedstawia dotychczasowe spojrzenia i podejścia do kwestii bezpieczeństwa w szkołach, ich mocne i słabe strony. Wykorzystano metody jakościowej analizy treści i porównania wybranych tekstów. Do interpretacji wyników zastosowano kategoryzację integracyjną i stworzono cztery podstawowe teoretyczne podejścia do bezpieczeństwa w szkołach. Omówiono dotychczasowe podejścia teoretyczne i trendy rozwojowe w danej dziedzinie. Spojrzenie na zdefiniowanie problemu bezpiecznej szkoły jest kształtowane nie tylko przez czas, historię, ale także aktualną sytuację bezpieczeństwa, wspólną normę kulturową, dlatego można ją postrzegać także jako konstrukt społeczny.